

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacțiunea și administrațiunea :
Brașov, piața mare Nr. 22. „Gazeta“ iese
Miercuri, Vineri și Duminică.
Prețul abonamentului :
Pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe
trei luni 2 fl. 50 cr. Terț esterne pe șase
luni 14 fr., pe an 28 franci.

Anul XLVII

Să prenumere :
la poștele c. și r. și pe la dd. corespondenți.
Anunțurile :
una serie garmond 6 cr. și timbru de 80
cr. v. a. pentru făcarea publicare. — Scri-
sorii nefrancate nu se primesc. — Manu-
scripte nu se retrămit.

Nr. 28.

Mercuri 7 (19) Martiu

1884.

Brașov 7 Martiu st. v.

Ceea ce amă preșisă s'a împlinit. Comedia aranjată de d-lu Tisza cu ajutorul consorțiului frățietății a avut de scop să ne face de râsul lumii și să ne prezintă publicului european ca pe un popor fără de energie, fără de serioșitate și fără de tăria națională. Biroul de presă jidano-maghiar a angajat pe toți puii de evrei dela scolile din Pesta ca să scrie și să noteze la raporturi despre marile fapte ale omenilor înjosirei naționale. Tote s'au pus în mișcare spre a da conventiculului dela Pesta o importanță epocală și într'unu organu de frunte centralistă din Viena, care nu s'a distins niciodată prin tăria de caracter, cetimă, că dl Tisza este în ajun de a înfrânge opozițiunea Românilor cu ajutorul „activiștilor“ dela Pesta, și că acesta îi va fi ușor de obicei poporul român „este încă și astăzi selbatic, necult, leneș, serac și prăpădit.“

Una au intenționat dușmanii noștri și alta va rezultă din acea comedie. Netebrnicia și miserabilitatea întregului experiment al omenilor frățietății se dă pe față și lumea cea mare în loc să se cânte osana d-lui Tisza pentru că a ajuns să se face „stapăn peste Români“, de bine ce n'a putut să figureze ca stăpîn peste Croați, vede și cunosc înșelăciunea și organe de frunte ale majorității, ce domnesc adî în Austria, ca „Wiener Allgemeine Zeitung“, declară că conclusele conventiculului din Pesta „nu pot fi considerate de concluse ale locuitorilor români ai țerei“.

Ce mai trebuia pentru ca fiasco domnilor Gall și conșii să se deservă? Trebuia ca însuși organele guvernului unguresc să vină și să se bată joc de așa dișele „concesiuni“, ce le cer purtătorii stégului frățietății în schimbul sacrificării drepturilor și a demnității naționale.

Publicăm mai la vale vocea unuia din organele de căpetenie ale guvernului, care a scris nu numai pentru cei din întru, ci mai vîrtos pentru străinătate. El găsește „programa“ consorțiului Roman-Gall de prisos și numai într-o privință aderă la ea, încâtă adecă consorțiul se dă legat în mâinile d-lui Tisza declarând că se alătură la partida guvernului, ear singura concesie mai de Dómne ajută dintre toate câte simulează ale pretinde numita „programă“ o declară de „nediscutabilă.“

D-nii Gall și conșii cer în punctul 3 al programei lor ca legea de alegere din Ungaria să se estindă și peste Transilvania. Această concesie, decă este ertată a-o numi așa, nu conține nici o garanție pentru Români, dăr ar dovedi cel puțin, că guvernul are orecare bunăvoință de a mai slăbi puțințelul din cordă față de Români. Ce răspuns au dat însă foile guvernului la punctul trei? — „Niciodată guvernul nu va face o asemenea concesie,“ asigură ele. Ba „Pester Lloyd“ pune la îndoielă chiar serioșitatea acelu punct, precum și a întregi programe și numai contopirea consorțiului cu partida Tiszaistă o aprobă. Această fusințare nu ar fi nici măcar ceva nou, căci d. Gall și conșii săi totdeauna au fost slugi plecate ale d-lui Tisza.

Va se dișă singura pretensiune, care mai e de ceva, se respinge. D-nu Gall se muncesce în sudorea feței sale spre a dovedi că uniunea Transilvaniei cu Ungaria este un faptu complinit și că el o primesce „far de nici o rezervă“, ear stăpînii lui îl dau de minciună, căci ei constată că uniunea nu este perfectă și că va rămâne încă multu timp neisprăvită,

de obicei legea Ungariei „nu se pôte estinde“ și asupra Transilvaniei.

De ce se teme guvernul să se ducă la îndeplinire uniunea prin introducerea legii ungare? De sigur că nu pentru aceea, că d. Gall și soții lui au primit o rezervă.

Finită este comedia! Au trebuit să se găsească în mijlocul nostru câțiva omeni de falsă ambițiune și fără de principii, cari să servescă adversarilor de unelte spre a înșelă cu ei lumea despre adevăratele dorințe și aspirațiuni ale națiunii române.

Iute au trebuit să se cunoscă acești înșelători înșelați nimicnicia și absurditatea „acțiunii“ lor. Și fiindcă ori ce rău pôte aduce după sine și ceva bine, donchișotiada consorțiului frățietății va contribui ca monarhia și Europa să se convingă și mai mult că Români nu sunt „leneși și prăpădiți“, cum îi descrie biroul de presă jidano-maghiar, ci sunt un popor vrednic, tenace și consciu de drepturile și de demnitatea sa!

Cronica evenimentelor politice.

Organul partidei naționale săsesci „Sieb. d. Tagblatt“ publică răspunsul ce l'a dat ministrul de interne Tisza la hotărârile universității săsesci, care, precum scim, la 9 Decembre anul trecut propusesse unele schimbări în statutele de organizațiune, pe cari guvernul le octroase universității. Această ceruse adecă mai vîrtos ca votul separat se nu mai aibă acea însemnătate, ce i-a dat o ministru, și mai departe pretinse să se introducă carăși usanța ca secretarul universității să contrasemneze toate mandatele de plată din cassa națională. Răspunsul ministrului este un refuz categoric; dăr ministrul merge un pas și mai departe în restricțiunea drepturilor universității de a dispune liber de averea ei declarând că: „guvernului îi compete încă și acelu drept pozitiv, după care acestu guvern pôte să înlocuiescă hotărârile cassate cu dispozițiunile legale ce le va crede de lipsă.“ Cu alte cuvinte ministrul pôte să casseze hotărârile universității și să decidă singur cum voesce. Așa a făcut și d. Trefort cu Metropolitul Roman și cu consistoriul archidieceșan. A dișă: Metropolitul pôte propune pe preoții cari vor merită ajutor dela stat, dăr ministrul este în drept să de ajutorul ori și cui va voi. Această este dreptatea și generositatea d-lor Tisza-Trefort. Conlocuitorii noștri Sași pot să învețe dintr'asta multu cum trebuie să apretieze situațiunea și ce atitudine trebuie să urmeze.

Ministrul Tisza răspunde în 13 Martie la interpelațiunea deputatului Helfy relativă la situațiunea esternă. Tisza dișe: Pot să asigură onorata cameră, că nu s'a petrecut nici un eveniment, care să schimbată alianța intimă ce a esistat și esistă între monarhia noastră și Germania. Decă se apropie și altă putere de această alianță, fără să-o altereze cătuși de puțin așa dără fără de a se băgă între amândoi aliații ca un icu, această ne oferesce o nouă garanție pentru aceea, ce fiecare om în Ungaria doresce, adecă susținerea păcii. Nu pot reflectă la ori-care scire jurnalistică, dăr pot să asigură în modul cel mai decisiv, că fiecare raport, care trece peste aceea, că Rusia încă doresce pacea și de aceea în prima linie s'a apropiat de imperiul german apoi de Austro-Ungaria, este luat cu totul din vînt. Alianța austro-germană, care cu toții o cunoscem și o scim și o dorim, nu a fost atinsă de felu prin acea

apropiere. Apropierea s'a făcutu numai pentru susținerea păcii. Prin această cred, că am răspuns și la întrebarea aceea, că ce efectu asteptu dela noua grupare. După câteva cuvinte primu Helfy și totu parlamentul răspunsu ca satisfăcătoriu. Prin acestu răspuns ce l'a dat Tisza în dietă a mai potolit frica ce cuprinsese din nou pe Maghiari, dără ei s'entru destul de bine, că această potolire va dură numai de adî până mâne.

În „N. fr. Presse“ din 16 ale curente cetim următoarele: „Trimisul estordinar român pe lângă guvernul M. Sale Reginei Marel-Britanie, d-lu Ionu Ghica, se află de câteva zile la Bucuresci. Petrecerea lui în capitala României este adusă în combinațiune cu estiuuna Dunării, care încă în decursul lunei viitoare, după scirile ce sosesc din Paris, va fi erăși adusă pe tapetu de cătră puterile signatate ale tractatului de Londra. În Bucuresci se crede, că mai înainte de toate se va institui comisiunea micșă, și, fiindcă d-lu Brătianu tocmai la această s'a opus până acuma, cabinetul Brătianu se va retrage în momentul oportun, făcend locu unui ministeriu interimal, până ce acesta va fi datu concursul său la esecutarea concluseru tractatului de Londra. Firesce, observă „N. fr. Presse“, asta este numai o combinațiune a opozițiunii, care combinațiune cu greu va corăspunde faptelor.“

Negocierile, ce se urmază acum în Bucuresci, relativ la convențiunea comercială austro-română au fost începute, dișe „N. fr. Presse“ în scopul de a se stabili o basă pozitivă în privința taxelor vamale, adecă a clasificării articoloru de esport ale monarhiei de cătră autoritățile vamale române. În acestu scop au fost adunate mustre din articoloru noștri de esport, cari, după ce vor fi clasificate în comun, vor împedica pe viitor autoritățile vamale române de a mai taxă produsele noastre după placu. Guvernul unguru a trimis ca delegat pentru aceste negocieri pe consiliarul financiar Adolfu Turocy, er cel austriac pe consiliarul financiar Eduardu Kunde și pe secretarul ministerului de comerț d. Stibral. Reprezentanții noștri s'au întrunit pentru întâia oară la 20 Februariu la ambasadorul austro-unguru din Bucuresci, baronul Mayr, și cu această ocaziune au stabilit o programă de lucrări, după care ei au clasificat în prima linie mustrele luate cu densii. Apoi aceste mustre au fost înaintate ministerului român de finanțe, unde au fost cercetate mai întâi de omeni speciali, și tocmai după această au început desbaterile comune, în cari vor fi stabilite mustrele normale, Antăia ședință formală s'a ținut la 6 Martie, care s'a ocupat de mărfurile de pele colorate și care a avut un rezultat favorabil monarhiei noastre. Guvernul român a fost reprezentat în această ședință de d-nii G. Cantacuzinu, D. Protopopescu Olănescu și Rădulescu. În desbaterile de până acum reprezentanții români au arătat atătu cunoștințe speciale cătu și multă bunăvoință.“

Amândou camerele române lucră în secțiuni, ocupându-se de revisuire. Secțiunile II-a și a III-a din Senatu au primit proiectul de revisuire așa, cum a fost redactat de comisiuni, modificand numai redacțiunea cătorva articole. În secțiunea IV, d. Maniu a prezentat la art. 105, privitor la presă, două amendamente: 1. Să se specifică prin constituțiune casurile, în cari tribunalele ordinare pot jădecă procesele de presă; 2. ca dispozițiunile din constituțiune privitoare la libertatea presei să fie aplicabile numai pentru cetățenii români.

Principele de Bismarck a apărât pe larg dinaintea Reichstagului proiectul de lege privitor la asigurările lucrătorilor contra accidentelor. Densul a regretat opozițiunea continuă a majorității Reichstagului în această chestiune, și a spus că guvernul e dispus a întinde beneficiile legii în discușiune la alte categorii de lucrători, adăugând că dacă Reichstagul ar introduce îmbunătățiri în proiectul guvernului le va primi cu bună voie, fără a vedea în această o învingere. Cancelarul a terminat zicând că nu e vorba d'o chestiune de înaltă politică, ci d'o chestiune de politică de interes în cel mai bun sens al cuvântului.

Membrii partitei uniunii liberale (secesionisti) într'o conferință, au aprobat cu o mare majoritate, în urma propunerii făcute de șeful partitei, fusiunea lor cu partita progresistă sub noul nime de „Partita germană liberală.“

„Narodni Listy“, din Praga, afirmă că baronul Iovanovic, guvernatorul Dalmației, pe timpul șederii sale de cinci săptămâni în Viena, a primit instrucțiuni să facă concesii naționalilor dalmațieni, pentru ca nu cum-va Dalmațianii să se abțină de a veni în Reichrath. De acela se vor face schimbări mari în personalul administrațiunei din Dalmația și se vor numi numai naționali în locul străinilor, ce se află acolo. Totuși, dice „Narodni Listy, aceste concesii nu vor fi de ajuns, de vreme ce reprezentanții din Dalmația ceru retragerea chiar o baronului Ioanovic, ér nu numai a acelora, cari sunt impregurului lui.

Principele Nikita a trimis pe voivodul Masa Vrbitza în Rusia spre a contracta un împrumut de trei milioane ruble pentru construirea de căi de comunicațiune. Ministrul de resbelu d. Plamenac a fost trimis în Belgia spre a cumpăra 30,000 pusei sistema cea mai nouă și patru baterii de munte, căci Muntenegru voiesce a fi pregătit pentru orice eventualități s'ar ivi în peninsula balcanică. Princesesa Mileva, care se află în Paris, se duce în curând cu fiica și cu ginerele iei la Constantinopole spre a visita pe Sultan și a lucra pentru numirea principelui Karagheorghievici în locul lui Vogorides în Rumelia Orientală. Assim-pașa a convocat pe căpeteniile Ligei albanese pentru ziua de 15 Martie, pentru, ca în urma instrucțiunilor, ce a primit dela Pörtă, să discute cu ei asupra predării de bună voie a localităților Plava și Gusinje către Muntenegru. Totuși triburile albanese de munte sunt hotărâte a se opune cu armele.

Sentița ce adus'o tribunalul norvegian asupra ministrului de stat Selmer, care,

precum scimă, a fost pus în stare de acușiune, s'a predat la departamentul justiției. După praca observată la sentințele anterioare ale tribunalului imperial are să refere departamentul și apoi consiliarii de stat. Propunerile lor se asternu regelui într'o ședință a consiliului de stat și regele decide lucrul printr'o rezoluțiune regescă. La decisiuni anterioare ale tribunalului au trecut trei săptămâni între publicarea sentiței și între rezoluțiunea regescă.

Conferința alegătorilor români în Timișoara.

(Telegr. „Gaz. Trans.“)

Conferința alegătorilor români din Timișoara a fost cercetată de un număr peste așteptare de mare de alegători. Au fost reprezentate toate cercurile sub președința protopopului Drăghiciu.

Conferința a declarat cu însuflețire și unanimă, că aderă la programa din Sibiu; a ales comitetul central; a hotărât a se constitui în fiecare cerc comitete electorale, a căror președinți sunt membrii comitetului central.

Conferința electorală română din Turda nu se va ține, cum s'a spus în Convocarea publicată în Nr. 26 al folei noastre, în 19 Martie, ci în 29 Martie st. n. Alegătorii români din comitatul Turda Arieșu sunt invitați prin urmare de a se înfașa în Turda, în ziua de 29 Martie stil nou.

Comedia frățietății.

Cetim în organul frățietății :

Esc. S'a metropolitul Mironu Românul deschide ședința la 12 ore a. m. Dl. dr. Iosif Gall ca președintele comisiunei de cinci cetesce următorul elaborat de programă : „Alegătorii români la conferința din Budapesta în 14 și 15 Martiu st. n. 1884 constatând necesitatea de a forma o partidă română moderată (?), se constituie de atare pre lângă următoarea programă :

1. Partida stă pe baza dreptului public actual și pe terenul legal al constituțiunei patriei și va participa la alegerile dietale în toate ținuturile locuite de Români.

2. Partida va conlucra într'acolo, ca să se eșcute legea de naționalitate conscientios în toate ramurile ei, și anume : în privința respectării limbei române în oficii, în privința aplicării înțelegerii române, și în privința înființării instituțiunilor culturale.

3. Partida va lucra într'acolo, ca să se estindă legea de alegere din Ungaria și preste Transilvania.

Intr'o zi de primă-veră cându s'orele e încă cu diaț, pădurarii domnesci prins'au în pădure adunându surcele pe copilașul Dumitru, frate cu Alesandru, și trăgându-i în curtea domnescă o sfântă bătae, copilașul mers-a să sărute mâna grofului, care dojenindu-l îi dicea : „Însamnă bine ce-ai pățitu ; de aț încolo pentru a mai căpăta bătae n'ai trebuință nici chiar să mai mergi în pădure.“

Voiosu fiindu acum, grofulu Mișka, pentru nobila s'a judecată rostită asupra nevinovatului copilașu, se duse érăș la uliță și se aședă pe tronul, chiar în momentul cându sora lui Dumitru, Florica, abia de 13 ani, curată ca lebăda și frumôsă ca trandafirul, trecea pe dinaintea porții. Frageda copilă, voiă să sărute mâna boierului și cându zărind cu c'oda ochiului pe frate-s'eu, Dumitru, stând la o parte cu capul gol, suspinându și stergându-și cu mâneca cămeșii lacrimile dela ochi, trăsări și înmărmuri de frică. — „Nu te teme drăguță Româncuță“, duse grofulu Mișka zîbindu, „pe tine nu te bată. Vin-o la mine, unde nimic nu-ți va lipsi, și-ți voi da mărele cu multa mai frumose ca ale preotesei v'ostre.“

În clipea cându t'nera Florica, cu voce s'eu cu sila, éră să cadă în cursa grofului, vine din întemplantare Alesandru, și vedându acestu tablou, începe în elu a ferbe și-a clocoti sângele ca într'unu cazană. Alesandru éră, o figură antică română. Avea o înfașurare militară, dreptă și otărită. Scia multă carte românescă și fusese sergentu în armata împăratescă. „Unde mergi mișelule ? strigă grofulu cu un glas răstit către Alesandru. — „Am lăsat, boierule, lucrul câmpului, ca să viu la curte să vedu ce s'a întemplantu cu frate-meu Dumitru. — „Da mișelule, mi se pare că domnilor soldați mai bine le plăce a se primblă

4. Partida va lucra pentru egala îndreptărire în statu a tuturor confesiunilor recunoscute și pentru libertatea și înlesnirea lor de a-și regulă ele îns'eș afacerile lor bisericesci, școlare și fundațiunale în sfera de dreptă a autonomiei lor.

5. Va conlucra la desvoltarea constituțiunei țerei în direcțiune liberală spre a validată totu mai multu marile principii ale libertății, frățietății și egalității, cum și la perfecțiunea administrațiunei, — și fiindcă partida liberală a țerei are de base aceste principii, partida noastră se alătură la partida liberală a țerei.

6. Spre eșcutarea programei se alege un comitet central în Budapesta, pentru de a lucra într'acolo, ca să fie aleși de deputați atari bărbați, cari consimțescă cu direcțiunea liberală desfășurată în această programă.

„Viitoriul“ se declară de organ al partidei.

Conferința primesce programa cu unanimitate, și alege un comitet central pentru eșcutarea ei în persoane d-lor Dr. Iosif Gall, Georgiu Serb, Dem. Ionescu. Dr. Corneliu Diaconovicu (din Budapesta), Dem. Boneiu (Arad), Ludovicu Csato (Blașiu), Leontinu Simonescu (Lugoșu.)

Cetim în organul guvernului „Pester Lloyd“ :

Primăvera politică se arată și programele și manifestele resart din toate părțile ca t'omna ciupercile. Mai bine faci, cându nu ieai scrisoră manifestatiunile partidelor, fracțiunilor și naționalităților, căci mai bine corăspundu scopului lor acele manifestatiuni electorale, cari n'au pretențiunea de a fi dogme infalibile. Din acestu punctu de vedere putem primi programa alegătorilor români (din consorțiul frățietății) cu bunăvoință. Acesta nu este programa militanță și nici n'are tendințe în sine, de a înmulți conflictele naționale. Se basază pe constituționalismul ungurescu și este condusă de ideea de statu maghiar. De aceea punctele ei speciale sunt discutabile, pentru aceea le vom și discută fără nici o rezervă. D'ér nu putemă să nu spunem, că chiar formularea unei programe aparte naționale nu va și primită cu mulțămire deosebită. Și programele cele mai moderate naționale cuprind unu separatismu orecare în sine, ale cărui scopuri nu se acoperă totdeuna de scopurile nealienabile ale unității naționale. Ce, s'eu cine împedecă pe cetățenii români și s'erbii din această țără de a se afirmă în arena politica, în administrațiune, în legislațiune după puterile și după facultățile lor ? Ce, s'eu cine împedecă naționalitățile țării de a luă parte la viața publică la binecuvântările libertății constituționale ? Una din două, s'eu aspirațiunile se miscă între marginile unității naționale și de statu, și atunci nu este nici o lipsă pentru o grupare particulară a unei naționalități, s'eu pretenșiunile trecu preste aceste margini naturale și legale, și atunci separatismul este neindreptătit și de respinsu și nici o partidă ungurescă nu p'ote

de câtu a lucra.“ — „Nu domnule, eu facu la iobăgia câtu dece ; și n'am nici casă nici m'asă și căpătâiulu meu e bolovanulu de p'etră, așternutulă imi este pământulu rece, și acoperem'entulu e cerulu“. — „Ha... ha... ha ! Tu încă îndrăsnesci, să vorbesci ! Iți voi arată eu, cine e domn și judecatoru în!“

Grofulu Mișka bate în palmi, argații alergă cu droia, ilu tr'entescu la pământu pe Alesandru și legându-lu fedeleșu, ilu aruncă ghem-grămadă în negrele închisori ale Castelului. Florica e luată ca robă în curtea nemeșului, ér Dumitru este ținutu închis în curte, ca curățitoru de cisme la ciocoi.

La Dumineca Tomii 1848, lăsându-se pe vatra Murășului o negură neagră și desă ca s'ita, Florica străbate nevedută la ușa temniții. Alesandru scăpându, alergă dreptu la oștea lui Iancu. Dumitru se repede și elu spre cetatea Belgradului și intră ca voluntaru la pedestrii împăratesci. Florica, frumôsă Florica, cădă sub paloșulu nemeșului și acum dorme somnul morții la „Crucea de p'etră“ din capetulu satului.

Printre anii 1850—1859, turnurile castelului nu mai scipeau, erau afumate. În salonele boieresci găzduiau și țțăiau lilieci. Grofulu Mișka și la bobotăză umblă cu pălăria de paie în cap și decă intălnia vre-unu Românu mâna cu smereniă i-o întindea și „frate“ ilu numia.

Sătenii născuți în grijă și necasuri, munceau în liniște pământulu, pentru care v'ecuri au iobăgit. Numai ogorul lui Alesandru Murgu stătea jalnic înțelenit și investit. Vitezulu tribun Alesandru, fiindu judecatu de Nemț ca răsvăritor, fu aruncat în suteranele de sub statu lui Carolu alu VI din

FOILETONŪ.

Castelul dela G

Mergându dela Brașovu și trecându la Mihalțu, podulu de peste Murășu între Belgradu și Teușu se înalță spre ceru unu delu rotogolu și roditoru, părându a fi frate gemenu cu delulu „Spirii“ din Bucuresci. Pe c'oma delului se vede din depărtare unu castelu vechiu alu grofului Mișka. Castelulu are forma și chipulu tuturor palaturilor boieresci, din vremea iobăgiei. Casele înalte cu turnuri ca ale bisericilor. Curtea și grădina împrejmuată cu zidu de p'etră și la p'ortă o laviță pusă sub umbra salcâmilor și ploiloru sădiți în giurul castelului.

În vremea cându nemeșii și boierii vorbeau în limba legilor dela „tabla crăiescă“ glăsuindu : „Az olah natziot anihilaiuk“, grofulu Mișka trăia ca în sinulu lui Avramu. Cătu éră lumea ședea pe tronulu s'eu dela uliță cu sticla de vin și borvizu dinainte și cu pipa în gură.

La spatele castelului, în marginea pădurii, în unu locu dosnicu și pădurețu, trăia într'unu bordeiu acoperit cu mărăcini o mamă veduvită, chinată și obosită și c'o turmă de copilași mititei în giurul iei. Copilașii strenșoși, d'ér sănătoși, plâneau, r'ideau și roșii ca flacăra umblau i'erna pe ghiață cu piciorle desculțe. Tatălu lor, Simion Murgu, unu om s'era, d'ér vrednicu și cinstit, clăcașu din G murise încă de multu sub biciulu boierescu ; ér fratele lor mai mare, Alesandru, luat éră în cătăniă și numai după mai mulți ani, coloneli și maiorii milostivitu-s'au s'eu lase acasă să îngrijescă de mamă și de frații s'ei mititei și golășei.

cu totul, încâtă decâtă cineva are ceva scrisore românească și merge cu ea la subprefect, i se spune acolo, că trebuie se-o facă ungurească. Și această se întâmplă prin cercuri unde nici nu se află nimeni se scie ungurească, și așa bietul Român e silit, să alerge prin alte sate, unde dăru va afla pe cineva să-i facă scrisorea în limba statului, încâtă se pare, că liberalismul maghiar a ajuns așa departe, încâtă pe bietul Român să-l oprască a mai scrie în limba sa maternă.

Se mai întâmplă însă și altele multe de aceste în comitatul nostru de „modelu“, după cum îl numesc în „Ellenzék“.

Se pare însă, că inteligența română din acest comitat de frica prefectului se teme de dea publicității suferințele, cari înundă pe bietul popor român din acest comitat; căci din toate comitatele se cetesce prin foi despre miscarea cărțurilor români, numai din acest comitat nimic. Său dăru cărțurarii noștri si-au uitat de sacrele datorințe, ce le au față de poporul său? Ori dăru au trecut cu toții în tabăra prefectului? Acesta nu o așa crede! Și totuși se pare a fi așa! Căci o tăcere mormentală domnesce în Solnocu-Dobeca. Său spuneți lumii, ce ați făcut, pe când se puse în lucrare introducerea limbii maghiare în școlile noastre, când din toate părțile locuite de Români se ridică proteste? Ce activitate ați arătat pentru alegerile membrilor comitatensii? Și ce lucrați acum, pentru ca să vă constituiți față de alegerile viitoare? Sculați și nu dormiți! ci dați dovadă lumii, că în piepturile voștre trăiesc sântul pentru națiunea, care va nascuți. Viforii, cari vin peste noi, sunt puternici, și stau să scotă stejarul din rădăcină. Numai în acest comitat s'a hotărât schimbarea numelor române pe unguri.

Ba atât galimatiasu nu e destul, ci a venit altu ordinu dela vice-comitele pe la notarii comunali, ca să însciințeze poporul, că aceia cari voiesc să-si schimbe numele și conumele să mērgă numai la subprefect. Acesta încă n'a ajutat nimica cauzei maghiarisărei, căci Românul mai bine voiesce a-si da viața decâtă a-si schimbă numele strămoșesc. Deodată însă prin Februaru a. c. vine la notari o provocare tipărită spre a-o înmănuă Jidovilor din cercul său notarialu, ca să mērgă pentru schimbarea numelui la subprefect. Dăr și așa puțină a câștigat maghiarismul, căci puțin Jidovi s'au aflat așa de slabi de ângeru să-si schimbe conumele.

Ce se vede însă această provocare s'a estins și peste lucrătorii erariali, a căror conume nu consună cu pronunția maghiară. Pentru că după cum sum bine informat în comuna Groși (sub pōlele Cibleșului), unde se află unu firăstru erarialu, la care lucrătorii sunt parte Germani parte Ruși, pe toți i-a botezat pe unguri parte subprefectul parte forestierul de acolo și anume: Hilbert în Banyai, Hudak în Hegedus, Braun în Barna, Zepelzauer în Marrosi, Fanta în Fenyves, Bagaiza în Szenes, Ugorcsak în Ugorka, Weber în Takacs, și Ignatyuk în Baro, dăr acestu din urmă a dăru, că numai așa își va schimbă numele, de-lu voru boteza Baro-nu. Acesta schimbare de nume s'a făcut în Groși cu vre-o trei-șapte patru-șapte de familii de origine germane și slave; dăr prin alte părți pe unde mai sunt lucrători erariali, câte schimbări de nume s'au mai făcut. Așa le-a succedut a mai înmulți elementul maghiar pe această cale cu Germani și cu Ruși. Avisu Germanilor și Slovacilor cum părintescul guvern înșelă pe conaționali lor, ca să-si renege numele strămoșesc spre rușinea tuturor popōrelor. Așa a cugetat, că le va succede și față cu Românii de a-i îndemna să-si renege conumele. Și totuși „Viitorul“ mai vorbește de frățietate, care frățietate voiesce să înghită celelalte naționalități ca boa constrictor prada sa.

Cunctator.

Diverse.

(A duca întrunire literară) din ciclul acesta se va ține Joi în 8 ale lunii curente. D-lu profesor A. Bârseanu va vorbi despre Români pe timpul

emigrațiunii popōrelor și despre înființarea principatelor române dela Dunăre, ăra d-lu I. C. Panțu va ceti nuvela „Alecsandru Lăpușănu“ de C. Negruzi. Eventualu se va mai ceti încă ceva.

(Rectificare.) În notița, ce am publicat-o în numărul trecut alu fōi noastre despre „întrunirea literară“ a damelor române de aici ținută fōi în 1 Martiu v., s'a strecurat o greșală de tipar, pe care vomu a o corege. Pasagiul „La punctul din urmă nu uită (d-lu directoru gimn. St. Iosifu) a aminti de clubul literar întemeiat în decursul carnavalului, accentuându zelul pentru cultivare și interesul pentru literatura națională alu membrilor acestui club“ are a se ceti: „La punctul din urmă nu uită a aminti de clubul literar întemeiat în decursul carnavalului de vre-o douăzeci din domnișōrele noastre, accentuându zelul pentru cultivare și interesul pentru literatura națională alu membrilor acestui club.“ — Profitămu de această ocaziune spre a felicita și noi pe domnișōrele din clubul, despre care e vorba, pentru modul, în care își sciu întrebunță momentele libere.

(Armata turcască.) Oficerii germani, cari au implinit o misiune pe lângă guvernul otoman și cari, sub direcțiunea generalului Kōchler, au reorganizat armata turcască, au comunicat unui diaru militar german amănunte asupra rezultatelor, ce le-au obținut. Armata Sultanului număra astăzi 235 de bataliōne, 169 de escadrōne, 130 de baterii, 6 bataliōne de pioneri, în totalu 120,000 de omeni. Misiunea germană a propus să se creeze 8 bataliōne de vânători, 14 escadrōne și de a se constitui unu trenu de echipagii, unu corp de oficeri de rezervă și serviciul intendenței. Totalul forțelor militare otomane se compune apoi din două regimente de landwehr și de landsturm. Durata totală a serviciului e de 20 de ani: 4 ani în armata activă, 2 în rezerva armatei active, 4 în fiecare regimentu ale landwehrului și 6 în landsturm. Imperiul e împărțit în 7 circumscripții militare și în 18 corpuri de armată, din cari 7 active, cari constituiesc cu milițiile armata permanentă. Adăugându cele două regimente ale redifului, s'ar obține în momentul de declarării războiului 617 bataliōne, 543 escadrōne, 216 baterii de câmp și 36 baterii de munți. Efectivele de război se ridică la 1000 de omeni de bataliōn, 150 de cai de escadrōn și 6 tunuri de bateria.

(Mulțămītă publică.) Subscrisul aduce la cunoștință, că Domnul Teodora Colbași de când se află în comuna noastră Cutu, a donat la s. biserica și anume ne-a îmbrăcatu s. altarul în decursul a 22 ani în 2 rânduri, ne-a reparat 2 feșnice mari și feștitu de nou, a donat o cădelniță de argintu, și 2 icōne mari în fruntea altarului, în urmă în anul acesta vādându lipsa de cărți pentru copii dela școla noastră din locu a donat pentru 30 copii miseri 30 abecedare, pentru cari fapte maritimose și demne de imitată i se aduce mulțămītă din partea presidiului bisericesc și școlastic. — Cutu 13 Marte 1884.

Bitea
preotul român.

Cercul Th. Sidoli

dela Pōrta Vămii.

Astăzi Mercuri în 19 Marte 1884,

sēra la 7 1/2 ore.

Representația extraordinară

pe câmpul artei mai înalte de călăritu, alu dresărei de cai, jocu pe fune, gimnastică, jocuri icarice, baletu și pantomime. Debutarea tuturor artiștilor și artiștelor în escelele lor roluri, și prezentarea cailor celor mai bine dresați cu frēu și în libertate.

La finea reprezentației:

Morarii veseli

pantomimă fōrte comică, esecutată de mai mulți domni și dōmne din societate.

Māne Joi mare reprezentația de gală

pentru prima oră:

Rinaldo Rinaldini sēu atacul tēhharilor la meșul nopții. Mare pantomimă esecutată pedestru și călare de totă societate.

Invitā cu totă onōrea publicul să participe în numărul cātă mai mare. Cu totă stima

Th. Sidoli, directoru.

Adjuncți de ingineri

află ocupațiune pe timp îndelungat la inginerul

Onoriu Tilea.

3-3

Smigū, posta ultimă: Mediașu.

Spre sciință!

Subscrisul aducē prin această la cunoștință onoratului publicu, că am luat în antreprisă exploatarea cunoscutele ape minerale dela Elepatacū. Acestă exploatare va începe dela 1-a Aprile viitoru. Dela această dată începindū, aceste escelele ape voru începe a fi manipulate într'un chip raționalu cu totul deosebitu de celu întrebunțatū până aci. Întrebunțarea de sticle ad hoc, solide și de colōre verde închisă va face în viitoru posibilă transportarea acestor ape la distanțele cele mai mari fără a li-se alteră întru nimica constituțiunea chimică: astfel, că ele voru putē fi întrebunțate ca apă de cură întocmai ca la isvorul lor. Pentru a evita ori ce fraudă imi permitu a face atentu pe on. publicu, că sticlele mele de colōre verde închisă sunt de unu litru; pe dopu au inscripțiunea: „Neuriehner S.“, pe periferia capșulei de pe dopu: „Elōpatak, N. S.“ și în fine pe fundu: „Elōpatak. Neuriehner.“

Cu vinderea apei minerale dela Elepatacū, atātū în detail cātū și en gros, amū însărcinatū pe d-lu A. Kassik, Strada căldărarilor Nr. 520, care e deobligatū de a îngrijī de transportul în lădi franco, respective în schimbul embalagiului.

Prețul unei lădi a 50 sticle cu ladă și cu sticle cu totu, 8 fl. — prețul unei lădi cu 25 sticle 4 fl. 20 cr. — prețul unei sticle de apă cu înapoierea sticlei 6 cr. v. a.

Elepatacū în 1884.

3-20

Cu totă stima

Neuriehner S.

Bursa de Buouresci.

Cota oficială dela 3 Marte v. 1884.

Renta română (5%)	Cump.	93 1/2	vënd.	94
Renta rom. amort. (5%)		95 1/2		96
„ convert. (6%)		98 1/2		99
Impr. oraș. Buc. (20 l.)		32		33
Credit fonc. ruralu (7%)		102 1/4		102 3/4
„ „ „ (5%)		91 3/4		—
„ „ urbanu (7%)		101 3/4		102 1/4
„ „ „ (6%)		98		98 1/2
„ „ „ (5%)		88 1/8		89
Banca națională a României		1384		—
Ac. de asig. Dacia-Rom		383		—
„ „ Națională		260		—
Auru		3.40		—
Bancnote austriace contra anru		2.09		2.10

Cursul la bursa de Viena

din 18 Martiu st. n. 1884.

Rentă de aur ugară 6% 122.15. Rentă de aur 4% 91.95. Rentă de hărthă 5% 88.65. Imprumutul căilor ferate ungare 141.25. Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ung. (I-ma emisiune) 95.20. dto (II-a emisiune) 116.50. dto (III-a emisiune) 100.20. Bonuri rurale ungare 101.—. Bonuri cu cl. de sortare 100.—. Bonuri rurale Banat-Timișu 100.25. Bonuri cu cl. de sortare 99.50. Bonuri rurale transilvane 99.75. Bonuri croaș-slavone 100.—. Despăgubire p. dijma de vinu ung. 97.50. Imprumutul cu premiu ung. 116.75. Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului 113.90. Renta de hărthă austriacă 79.75. Renta de arg. austr. 80.90. Renta de aur austr. 102.20. Losurile din 1860 136.30. Acțiunile băncei austro-ungare 845.—. Act. băncei de credit ungare 327.50. Act. băncei de credit austriace 324.50. Argintulu — Galbină împărătesc 5.69. Napoleo d'ori 9.61 1/2. Mărci 100 imp. germ. 59.20 Londra 10 sterlinge 121.45.

Numere complete dela începutul anului se mai află.

Editoru: Iacobu Mureșianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Mureșianu.

Tipografia: Ioanū Gōtt și fiu Henricu.